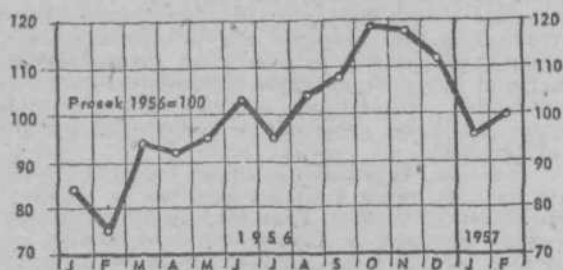


INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA



Indeks industrijske proizvodnje — Povprečje 1956 = 100

Industrijska proizvodnja je bila v januarju in februarju letos, kakor je povedal tovariš Mijalko Todorović nedavno v svojem ekspezeju, večja za 25% kakor v istem razdobju lani. Čeprav je bila v tem času lani sorazmerno nizka zaradi izredno težavnih vremenskih nepravil, pomanjkanja električne energije itd., lahko kljub temu tak start industrijske proizvodnje letos štejemo za uspeh, ker je februaraska proizvodnja že dosegla povprečno raven l. 1956. Lahko rečemo, da ustreza proizvodnja v prvih dveh mesecih planirani ravni za vse leto.

Industrija potrošnih izdelkov je uresničila visoko raven proizvodnje. Prav tako je treba poudariti, da je porasla proizvodnja električne energije v januarju in februarju za 26 odstotkov, kar je močno vplivalo na vso proizvodnjo. Poseben pomen je imela tudi dograditev daljnovoda Jajce—Zagreb, s čimer je bil že v februarju naš največji industrijski bazen oskrbljen z električno energijo.

Prvi podatki kažejo, da so možnosti za nadaljnje povečanje proizvodnje. To omogoča predvsem ugoden razvoj v energetiki. Preskrba industrije z materialom za reprodukcijo je prav tako znatno boljša in rednejša. Spremembe v razdelitvi skupnega dohodka bodo prav tako ugodno vplivale kot spodbuda za večjo proizvodnjo, večinoma pa tudi ni več težav glede plasmaja — prodaje nekaterih izdelkov, kakor je bilo to lani. Končno bo prišla vrsta sezonskih industrij do izraza šele v prihodnjih mesecih tako cementarne, solarne, industrija gradbenega materiala in živilska industrija.

TEMELJNI INDUSTRIJSKI IZDELKI

	Povprečje januar — februar		
	1956	1957	Indeks
Električna energija (mil. kWh)	371	465	125
Premog (tis. ton)	1286	1547	121
Metalurški koks (tis. ton)	66	84	127
Surova nafta (tis. ton)	21	30	143
Predelava nafte (tis. ton)	57	79	139
Surovo železo (tis. ton)	44	53	121
Surovo jeklo (tis. ton)	68	78	115
Valjano blago (tis. ton)	32	47	147
Aluminij (ton)	601	785	130
Elektrolitski baker (ton)	1656	2048	125
Svinec (ton)	4953	5628	112
Votlo steklo (ton)	2364	2404	102
Cement (tis. ton)	88	86	98
Žveplena kislina (ton)	3924	9408	159
Umetna gnojila (tis. ton)	15	25	167
Kmetijski stroji (ton)	725	1168	161
Tovornjaki (kosov)	112	303	270
Rezani les (tis. m ³)	121	146	121
Bombažne tkanine (mil. m ²)	15	16	123
Vlknene tkanine (tis. m ²)	1624	2065	127
Obutev (tis. parov)	1285	1606	125
Jedilno olje (ton)	3036	1134	37
Tobačni izdelki (ton)	1220	1379	113

Kooperacija in specializacija

V zadnjem času se uporablja kooperacija v proizvodnji precej široko, posebno v proizvodnji tovornih avtomobilov in v ladjedelništvu, pa tudi pri nizu drugih izdelkov. Toda že nekoliko podrobnejše analiziranje ugodnih možnosti za razširitev kooperacije kaže, da smo v tem pogledu še zelo daleč od stopnje, ki so jo dosegle industrije razvitih držav.

Ta problem smo že dognali in skoraj ni strokovnega sestanka, na katerem ne bi o njem govorili, zelo veliko pa tudi o njem pišemo. Kljub temu pa se kooperacija precej počasi uresničuje. Porajajo se nasprotno nekatere popolnoma neekonomske težnje, da se organizira proizvodnja posameznih izdelkov v celoti v enem podjetju in prihaja celo do investicijskih naložb, da bi v tem podjetju osvojili proizvodnjo nekega dela, ki ga je kooperanti že osvojili.

Slabo izkoriščene zmogljivosti naše industrije nas usmerjajo k razširjenju kooperacije in na specializacijo, da bi dosegli čim večjo rentabilnost. Smoter kooperacije je, da zmogljivosti bolj zaposlimo, da nato povečamo sedanje zmogljivosti brez novih investicij ali pa z minimalnimi naložbami in znižamo proizvodne stroške.

Ko izhajamo iz teh načel, nas zanima prav kooperacija, katere smoter je vnaprej določena proizvodnja sestavnih delov, ki so potrebni za izdelavo nekega zapletenega končnega izdelka, v raznih podjetjih, ki so vezana z dolgoročno pogodbo, v razliko od nujne in neizbežne kooperacije, ki je rezultat družbene delitve dela in kjer je mogoče dobiti posamezne dele na bolj ali manj prostem tržišču.

Taka kooperacija je zasnovana na obstoju tehnične dokumentacije, usklajenega proizvodnega programa in na vzajemni odvisnosti proizvajalcev končnega izdelka in dobaviteljev sestavnih delov. V taki kooperaciji pride do medsebojne odvisnosti kooperantov in do različnega obravnavanja delitve dobička. V dosedanji praksi so bili primeri, da je kooperant prodajal svoj izdelek ali uslugo in zaračunaval dobiček, pri čemer je imel različne uspehe. Včasih je dobiček pri končnem proizvodu odnesel kooperant, včasih pa nosilec dela.

Čeprav je možnost, da bi izdelke v kooperaciji prodajali po lastni ceni, pa da bi kooperanti delili dobiček ob prodaji končnega izdelka po vnaprej sklenjenem sporazumu, pa je bila ta zelo malo izkoriščena.

Vzrok majhnega porasta kooperacij so subjektivni in objektivni razlogi. Nekateri izmed njih so vplivali tudi destimulativno. Dosedanje investicije so bile na primer usmerjene v gradnjo velikih objektov, posebno v kovinski in elektroindustriji, medtem ko smo gradnjo manjših specializiranih podjetij, zanemarili, čeprav so ta podjetja najprimernejša za kooperacijo z velikimi proizvajalci. To je razvidno tudi iz naslednjih podatkov: od skupnega števila delavcev v omenjenih vejah jih je nad 70% v velikih podjetjih z nad 500 delavci. V elektroindustriji je od skupnega števila podjetij 39% takih z nad 500 delavci, kar je v primerjavi z drugimi državami zelo veliko. Velika podjetja so imela pretežno avtarkični značaj, kar je oteževalo kooperacijo.

Negotovost v preskrbi z uvoženim materialom je prav tako otežkočala kooperacijo. Nezadostna ekonomska spodbuda nosilca dela za kooperacijo in visoke stopnje dobička kooperantov so prav tako silile podjetja k avtarkični proizvodnji.

Zaradi nestabilnosti tržišča s surovinami in malih zalog ima nosilec dela večji riziko pri poslovanju, zagotoviti mora dodatna obratna sredstva, postane odvisen od kooperantov glede kvalitete, pravočasne dobave in cen, od kooperacije pa po dosedanjem sistemu delitve dobička ni imel mnogo dobička. Prometni davek na izdelke se je razen tega izterjeval tudi za izdelke kooperacije, medtem ko se je bilo mogoče pri medfazni proizvodnji (ko je dele izdeloval sam) izogniti temu davku. Eden izmed vzrokov počasnega razvoja kooperacije je bila tudi slabost v tehničnih kadrih. Tu lahko omenimo tudi težnjo komun, da bi imele čim večjo proizvodnjo zaradi zaposlitve delovne sile.

Uredba o razdelitvi skupnega dohodka in stimulativenjši plačni sistem bosta nedvomno vplivala v tej smeri. Da bi se pa stvari hitreje razvijale, bi bilo potrebno ustiliti tržišče reproducijskega materiala s povečanjem uvoza in ustvaritvijo zalog. Prav tako bi bilo potrebno sprejeti zakonske predpise, ki bi omogočili združevanje podjetij v čvrste gospodarske organizacije. Te naj bi reševale probleme

(Nadaljevanje na 4. strani)